

СТАНОВИЩЕ

от проф. дн Сава Йорданов Василев

на дисертационен труд за присъждане на научна степен 'доктор на науките'

в област на висше образование 2. *Хуманитарни науки*

професионално направление 2.1. *Филология* (научна специалност *Българска литература*)

Автор: Татяна Иванова Ичевска

(акад. дл. н.ст., име, презиме, фамилия – научна организация)

Тема: Медицински кодове в българската проза от Освобождението до 50-те години на XX век

1. Общо представяне на процедурата и дисертанта

2. На 13.11.2017 г. със заповед на Ректора № Р33-5304 от 07.11.2017 г. и в контекста на чл. 39 от ППЗРАСРБ и съответния му чл. 45 от Правилника на ПУ за развитие на академичния състав е проведено **разширено заседание на Катедрата по история на литературата и сравнително литературознание** за предварително обсъждане на дисертационния труд на доц. д-р Татяна Иванова Ичевска за присъждане на научната степен **доктор на науките по област на висше образование 2. Хуманитарни науки; професионално направление 2.1. Филология; научна специалност Българска литература; тема на дисертационния труд: „Медицински кодове в българската проза от Освобождението до 50-те години на XX век“**

Представеният от доц. д-р Татяна Иванова Ичевска комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл. 45 (4) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- копие от диплома за образователната и научна степен „доктор“;
- протоколи от катедрени съвети, свързани с откриване на процедурата и с предварителното обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;

Дисертантът е приложил **15** броя публикации по темата на дисертационния труд.

На 13.11.2017 г. в Катедра „История на литературата и сравнително литературознание“ е обсъден дисертационният труд на доц. д-р Татяна Иванова Ичевска, предложен за придобиване на научната степен “доктор на науките”. Заседанието е редовно – с необходимия за провеждането му кворум. Дискусията по време на обсъждането е била задълбочена, трудът е оценен като приносен. Изборът за членове на научното жури е направен по законовите изисквания. Няма допуснати процедурни нарушения и основателно е даден ход за защита на дисертационния труд.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд на Татяна Ичевска с малко странна и на пръв поглед нетрадиционна тема представлява интересно изследване с важни наблюдения върху развитието на българската литература, в частност на прозата. То обхваща респектиращо дълъг период и предлага богата панорама от автори, заглавия и събития, благодарение на които мислим по друг начин традицията. Актуалността му е безспорна. Заедно с това е част от все по-осезаема тенденция, налагаща се през последните години в литературната ни наука. Тази гледна точка ни позволява да научим повече за българския писател, за народното мислене и психика, но най-много за онази невидима и изключително деликатна страна в живота на човека, която предопределя съдбата му – равновесието между тяло и дух. Боледуването на едното винаги се е отразявало на другото. В този ред на мисли, интересът към т. нар. *медицински кодове* е част от интереса към превратностите в живота на човека.

3. Познаване на проблема

В резултат на дългогодишно проучване са постигнати високи професионални резултати, към проблема е подхотено с необходимата сериозност, но и с желание да се заяви лична позиция, да бъдат изведени и коментирани малко познати страни в развитието на българската литература както на тематично, така и на жанрово-стилово ниво. Различните болести и аномални състояния, някои психически разстройства, както и начините им на лекуване, са част от общата картина за свят у българския писател. Дисертационният труд залага на един вид „диагностика“, благодарение на която биват разпознати причинно-следствените връзки и социалната детерминираност на явлението, но заедно с това се търсят отговори на далеч по-деликатни въпроси, препращащи към авторовата личност с нейните социокултурни и философски визии.

4. Методика на изследването

С оглед на изследователските задачи са използвани различни подходи – литературноисторически, културно-исторически, контрастивен и др.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд се състои от *седем глави, Заключителни думи и Библиография*. Всяка от главите очертава базова тематична територия, но заедно с това активира вторични проблемно-тематични ядра, които я доуплътняват и разширяват. Както може да се очаква, *Първа глава* разчита на поредица от теоретични екскурси, съчетаващи класическо и модерно знание за болестта, за боледуването, лечителството, образа на лечителя, в това число и на псевдолечителя, но заедно с това, държи сметка и за естеството на лансираните идеи, независимо от епохата, която ги продуцира. Ето защо визите за модерния ХХ в. и българската литература са съобразени с провокираните от екстремни исторически обстоятелства условия. Като тези, при които се развиват някои европейските литератури, в частност и българската, след Втората световна война. Взета е пред вид ролята на външните обстоятелства, разболяващи човека – войни, отнемане на земя, политическо насилие и др. Те могат не само да разболеят или унищожат физически човека, но и да го променят до неузнаваемост. В някои случаи – да го превърнат в престъпник. Намирам за особено любопитни и показателни наблюденията в подглавата „Лекари и шарлатани в литературата на Възраждането“. Благодарение на нея и последвалите я продължения биват въввлечени и други важни страни в живота на човека, имащи отношение към болестта и боледуването, каквато е хигиената – белег за цивилизованост, но и за един вид физическа съпротивителност на националния организъм. Съвсем логично е отделена цяла глава (*Трета*) на болест като туберкулозата, истински бич за хората на ХХ в. Присъствието ѝ винаги е съпътствано от драматични и трагични обстоятелства, от съдбовни обрати в живота на човека. За мен бе интересна частта, посветена на образа на туберкулозната жена, тъй като последният остава някак заслонен от множеството мъжки образи и преди всичко от образите на туберкулозно болните поети. Центрирана е около мотива за влюбената в лекуващия лекар млада туберкулозна жена. Измежду изброените примери и заглавия на произведения не срещнах „Песен на гората“ на Г. Райчев – макар там

героят да не е лекар, разликата във възрастта е налице, налице е и опит единият от героите да помогне на другия да се излекува. Всъщност в дисертационния труд Г. Райчев присъства активно с две заглавия – „Мъничък свят“ и „Безумие“. Намирам за интересни тезите в *Четвърта глава* „Война и болест“, на първо място, заради идеята, че войната е болест на човечеството, а българският писател, в лицето на Йовков и неговите герои, ѝ противопоставя духовното си здраве.

Като цяло изследването на Татяна Ичевска ме зарежда носталгично, защото е част от един вид мотивно-образно обговаряне/изследване на българската литература, което започна в средата на 90-те години на миналия век и се отля в поредица конферентни сборници, резултат от знакови тематични четения в с. Арбанаси, Великотърновско. В основата им застанаха *пеенето, еротиката, гардеробът на литературата, водата, пътят и домът, пиенето* и др. Още тогава Татяна Ичевска заяви своята съпричастност и сложи началото на критически сюжети, с които се срещаме и днес. Не мога да не отбележа и избора на заглавие като „Медицина и литература“ за *Първа глава*. Занимавало ме е отдавна, преди да се трансформира в рубриката „Диагнози“ на *Алманах за литература, наука и изкуства „Света гора“*, но в разговорни ситуации винаги е присъствало в този си вид – като „медицина и литература“... Трудът на доц. д-р Татяна Ичевска държи буден интереса на читателя, написан е комуникативно, но на първо място, залага на научната добросъвестност и многопосочното дирене. Доказателство за последното са десетките съпътстващи, екстралитературни текстове, даващи обилни сведения за лечебните практики и медицинското знание, за болестите и боледуването на героите през различните епохи.

6. Преценка на публикациите и личния принос на дисертанта

Публикуваните материали са 15 и са тясно свързани с проблематиката на дисертационния труд. Видно е, че отразяват съществени моменти от работата по темата и я представят авторитетно пред специализираната читателска аудитория.

7. Автореферат

Авторефератът отразява вярно основните съдържателни акценти в дисертационния труд, излага в синтезиран вид мотивационните аргументи и отговаря на всички изисквания на жанра.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Виждам възможност за доразвиване на някои от заложените мотиви, особено що се отнася до произведения на Георги Райчев и иначе цитирани произведения на Генчо Стоев, какъвто е романът „Цената на златото“.

Препоръчвам издаването на дисертационния труд в подходящ тираж.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Следвайки убеждението си, че в този си вид дисертационният труд на Татяна Иванова Ичевска притежава всички качества и може да бъде успешно защитен, **предлагам на почитаемото жури да ѝ присъди научната степен „доктор на науките“** в област на висше образование **2. хуманитарни науки**, професионално направление **2.1. филология**, научна специалност **Българска литература**.

24. 01. 2018 г.

Изготвил становището:

проф. дн Сава Василев

(ак. дл. н. ст. име фамилия)